

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal
Bulv. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgőnycim: Közlöny, Arad
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HÉLYBEN ÉS VIDÉKEN
Egész évre 720 Lej.
Fél évre 360 Lej.
Negyed évre 180 Lej.
Havonta 60 Lej.

Hirdetések díjazás szerint.
Megjelenik naponta reggel.

Egyes szám ára 4 lej, vasárnap
5 lej. Bencsúraltiban 50 baniva
több.

Színháznyitás elé

Illik szép szavakat írni, illik köszönteni az új színészeket és megindító szép szóval fordulni a színpártoló magyar közönséghez, hogy itt a kötelességteljesítés ideje. Most nem az évtizedes régi szokás mondat el velünk obligát és megszokott dolgokat, mert most elérkeztünk ahhoz a pont-hoz, ahol a színházlátogatás már nem számít az élvezetek közé, hanem alfió szent és magasztos kötelességgé emelkedik. Főlöszleges emlékébe vélni mindenkinek, hogy mit jelent ma a magyar szó és a magyar dal. Magyar nemzeti kisebbségünk erős pillére az öreg aradi színház és a festett arcú színészek komédiája már nemcsak szórakozás, — az ami ma a színpadon történik, nagy figyelmeztetés, hogy magyarok vagyunk és az új országhatárok, a bennünket befogadó új állam és a megváltozott helyzet sem feledtetheti el velünk magyar mivoltunkat.

Talán nem is véletlen, hogy az aradi színház a Mézeskalács című magyar daljátékkal kezdi a szezonot. A darab írója és a játszó színészek egy darab mozgalmas, derűs magyar életet elevenítenek meg, drága bájos mesealakok elevenednek meg és minden szóból, minden dalból kiárad a néplélek minden kincse, bája és mérhetetlen nagy szellemi és lelki gazdagsága. Ez a szép daljáték egyenesen azért íródott, hogy megkedveltesse a közönséggel a színpadot és hogy közelebb hozza a színészeket a közönséghez. Szerencsés választás volt az igazgató részéről, hogy olyan darabbal lép új közönsége elé, amely alkalmas arra, hogy magába zárja a magyar szíveket.

Mi bizalmat előlegezünk az új színháznak és úgy szeretnők hinni, hogy a bizalmunkat érdemes embernek adtuk. Nem is kérünk egyebet, mint hogy folytassák azt a nagy kulturmunkát, amit Szentpéteri, Megyeri, Lendvay és a többi uttörő nagyok megkezdték. Ha az ösök lelkesedése beléjük is új erőt önt, akkor az új aradi színházi szezonban színész és közönség nem lesznek idegenek egymás hoz. Tudjuk, hogy a közönségnek áldozatot kell hozni, de ez az áldozat nem teljesíthetetlen. A tépett-rongyos lejek, amelyek a színház pénztárába befolyanak, áldozatok a magyar kultúra oltárára és ez a kor az áldozatkészség kora. Nem kell szervezkedés, egyöntetűség, mindenki csak a saját szívére hallgasson és tegye azt, amit az diktál. A holnap felgördülő zöld bayreuthi függöny egyben a magyar kultúra reneszánszát is kell, hogy jelentse.

A lebontásra ítélt aradi szobrok

Barabás Béla tanácskozott Angel polgármesterrel. — A város felterjesztésére a miniszter rendelte el a leszerelést. — Két nyilatkozat a szobrok jövő sorsáról.

(Saját tudósítónktól.) Pár napja, hogy ismét beledobták a köztvéleménybe az aradi bedeszelt szobrok ügyét és azóta ez a téma megint az aktualitás homlokterére toltult. Az aradi Kossuth szobor és a 13 vértanú emlékmű már kiműtött az aradi keretből és többé nem Arad város vagy, Arad város tanácsának az ügye. A szobrok lebontásának vagy le nem bontásának kérdése nem mai keletű. Az impérium átvétele óta először néhány Veliciu Romulus prefektus akarta lebontani a szobrokat, hogy harangokat öntessen belőle, de az után dr. Barabás Béla intervenciójára el kellett állnia ettől a tervétől. Most ismét Barabás Béla vetette közbe befolyását, hogy megakadályozza a kegyeletsértő munkát. Barabás, akinek sokban az ő nevéhez is fűződik a két szobor létesítése, ma délután hosszasan tárgyalt ebben az ügyben dr. Angel István polgármesterrel. Tárgyalásának eredményét a következőkben ismerteti a Közlöny-nyel:

Barabás Béla az aradi szobrokról.

— Nagyon meglepett engem a lapok közleménye, annál is inkább, mert én a szobrok ügyében memorandummal fordultam úgy a román mint a magyar kormányokhoz és ebben kifejtettem a magyarság álláspontját és javaslatba hoztam olyan módozatokat is, amelyekkel ezt az ügyet elintézni lehetne. Különbösen téves az a hír, mintha a belügyminiszterim szorgalmazta volna a szobrok lebontását. Angel polgármester megmutatta az aktákat és ebből kitűnik, hogy Arad város tanácsa javasolta a leszerelést és a mostani miniszteri leirat csak válasz a korábbi felterjesztésekre.

— A két szobor különben nem Arad város tulajdona, mert azok annak idején közadakozásból létesültek. Tehát jogi felelőséget a város maga nem is dönthet azok sorsáról. A trianoni békeszerződés és a genfi nemzetközi műemlék-egyezmény megsértése nélkül nem lehet hozzányulni vagy önkényűleg határozni a szobrokról. Ezeket kifejtettem a polgármester előtt. Én még 1919-ben memorandummal fordultam az akkori prefektushoz és kifejtettem, hogy a magyar álláspont az, hogy a szobrok maradjanak mai helyükön, természetesen bedeszeltlenül, hisz azok nem sértik a román nemzetérzést, mert a vértanú emlékmű a szabadság mártírjainak emlékműve, a Kossuth-szobor pedig egy világvizonylatokban is nagy em-

ber, egy szabadsághős szobra.

Ha mindezek dacára is a szobroknak el kell kerülniök mostani helyükről, úgy azokat akár ellenszolgáltatásért, akár ellenszolgáltatás nélkül csakis Magyarországnak szabad átadni, nem pedig pincékben elraktározni, vagy pláne harangokat öntetni belőlük. Ilyent a franciák sem tettek Elzászban. Én már tettem lépéseket, hogy az ügy diplomáciai uton rendeződjék és a magyar kormány nem is zárkózik el attól, hogy a két szobrot átvegye. A vértanú szobrot Budapesten akarják felállítani, a Kossuth szobor új helyéről majd később döntenek.

— Ismétlem, ez csak abban az esetben történne meg, ha elkerülhetetlenné válnék a lebontás, mert mi a legszívesebben azt szeretnők, ha a két szobor továbbra is itt maradna és díszítené a várost. Tárgyaltam a magyar kormány és Budapest főváros vezetőivel, akik örömmel mennek bele egy békés megoldásba. Különbösen legközelebb felutazom Budapestre és azon fogok fáradozni, hogy létrehozzak egy közvetlen román-magyar diplomáciai tárgyalást. Az emlékeztetés bucaresti román-magyar pénzügyi egyezmény tárgyalása alkalmával Magyarország olyan előzenyem viselkedett Romániával szemben, hogy joggal elvárhatna hasonló előzenyiséget.

Mit mond Angel dr. polgármester?

— A városnak ebben az ügyben tulajdonképpen csak annyi szerepe van, hogy alkalmazkodik a miniszteri rendelkezéshez és pontosan végrehajtja azt. Itt fekszik előttem a belügyminiszter rendelete, amely ezt mondja: „A Kossuth szobor és a 13 vértanú emlékmű leszerelendő és további intézkedésig a Kulturpalotában helyezendő el. Ügyelni kell arra, hogy a lebontást csak hozzáértő szakember végezze és hogy a szobor alkatrészei meg ne sérüljenek.” A város tehát nem tesz egyebet, mint végrehajtja a miniszteri rendeletet. Ez az egész dolog nem új keletű. Még 1919-ben intéztünk felterjesztést a belügyminiszterhez a szobrok sorsára vonatkozólag. 1922-ben, amikor a Kossuth-szobor egyik mellékalkaját ledöntötték, megsürgöttük a felterjesztést, mert a város egyrészt félt a további rombolástól, másrészt nem merté vállalni a felelőséget, hogy a megromlott szobor összedőlhet és szerencsétlenséget okozhat. A most leérkezett miniszteri rendelet tulajdonképp válasz a korábbi felterjesztésre. A városvezetőség most

behatóan foglalkozik a dologgal, keres hozzáértő szakembert és technikai eszközöket, azután előteremti a leszereléshez szükséges pénzüsszeget és mindezek után kerül csak sor a lebontásra. A szobrok a Kulturpalotába kerülnek, természetesen olyan helyre, ahol nem rongálódhatnak meg és itt várják majd a további döntést sorsukról. Hogy mi történik ezután a leszerelt szobrokkal, arra nézve nem nyilatkozhatom, mert nem vagyok erre felhatalmazva, de úgy gondolom, hogy ez a kérdés Magyarország és Románia között diplomáciai uton rendeződik.

Török diákok tanulmányutja.

Ma reggel hét órakor hetvenöt török diák érkezett Aradra tanáraik vezetésével. Az állomáson a város részéről Popa Constantin kulturális tanácsnok üdvözölte a vendégeket. A katonai hatóságok részéről Georgescu Illés ezredes, hadkiegészítő parancsnok jelent meg a vendégek fogadásánál. Megjelentek még Licéanu aradi rendőrinspektor és az aradi iskolák igazgatói. Popa tanácsos beszédére egyik török diák választ s megköszönte az ünnepélyes fogadtatást. Az állomás peronjáról az étterembe mentek, ahol a város villásreggelit adott a vendégek részére. Ezután kísérelőkkel meglátogatták az Astra, textilgyárat és a kulturpalotát. Délben a Vadászkiirtben bankett volt, amelyen többen üdvözölték a vendégeket. A török diákok délután félnégy órakor Aradról Temesvárra utaztak. A diákokat az állomáson a hatóságok vezetői fogadták.

Kormánybiztos nyomoz a csongrádi bombamerény ügyében.

Budapestről jelentik: A csongrádi bombamerénylet ügyével kapcsolatban ma az a rendkívül érdekes hír terjedt el, hogy a csongrádi nyomozás újrafelvétele céljából dr. Hetényi Imre budapesti főkapitányhelyettes rendkívüli hatáskörrel kormánybiztossá nevezik ki. A kormánybiztosnak hír szerint ötven budapesti detektívet és a nyomozó közegek egész apparátusát bocsájtják rendelkezésére. A hír ebben a formában ugyan nem igaz, de igaz az hogy a budapesti rendőrfőkapitányság már megkapta a kormánytól azt az értesítést, hogy a csongrádi nyomozás egész apparátusára szükség lesz és ezért a detektívcsoporthat álljanak készen, hogy esetleges kormányintézkedésre nyomban megkezdhesék munkájukat.

Akit az orosz cár csukatott be.

II. Sándor cár feljelentése egy magyar ujságíró ellen. — A leleplezett császártalálkozás. — Érdekességek a Ferenc József-levelekben.

(Saját tudósítónktól.) A Közlöny megemlékezett arról a sajtókampányról, amelyet egyes lapok indítottak ama lapjáról ellen, amelynek Ferenc József titkos és magánlevelezését közlik. A közlést kegyeletsértésnek nevezik, de valójában ezek az ujságok üzleti konkurrenciából támadják a leveleket közlő lapokat. A fővárosi közigazgatási bizottság ma ülést tartott és a lapkiadások alapján dr. Csilléry András volt miniszter azt követelte, hogy a főváros bíntesse meg azokat a lapokat, amelyek a leveleket közlik. A tanács nevében Buzáthi János alpolgármester hozzájárult Csilléry indítványához, de kijelentette, hogy a fővárosnak nem áll módjában a levelek közlését megakadályozni, legfeljebb csak azt teheti meg, hogy eljárást indít a lapok kiadáshivatala ellen, mert a cikksorozatot hirdető plakátjaikat a házak falaira is kiragasztották. A bizottság határozata értelmében úgy a főváros, mint az államrend őrség főkapitánya megindították a kihágási eljárást a falragasztás miatt.

Ezek dacára persze a lapok a néhai császár és király rendkívül érdekes leveleinek és bizalmas táviratainak közlését tovább folytatták. Ferenc József általában rendkívül haragudott az indiszkrét sajtóra, amely a titkos megegyezéseket és találkozásokat részletesen megírta. Különösen fájt Ferenc Józsefnek az Egyetértés című budapesti lap indiszkréciója, mert ez a lap a danzigi császár-találkozás után leközölte az orosz cárnak azt a táviratát, amelyet Ferenc Józsefhez intézett. Ezzel együtt leközölte báró Haymerle,

akkori osztrák-magyar külügyminiszter kísérő táviratát is. A külügyminiszter az épen a miskolci hadgyakorlaton résztvevő uralkodóhoz küldött táviratában beszámolt arról, hogy Sándor orosz cár és a kíséretében volt, most elhunyt Giers orosz nagykövet rendkívül meg voltak elégedve Bismarck herceg váratlan mérséklésével. A távirat a megbeszélések érdemi részéről mondja, hogy: „Miután tényleg — és ezt Giers is konstataulta, — a külpolitika terén aggasztó kérdés nem forog fenn, a beszélgetés főképpen a szocializmus leküzdésének veszedelmére irányult, s Bismarck herceg itt is nagy óvatosságot és mérsékeltséget ajánlott a nemzetközi rendszabályok kezdeményezése körül. Giers ur azt mondta, hogy a danzigi utazás legnagyobb jelentősége abban rejlik, hogy a cárral egész Oroszország előtt a legkétségtelenebb módon nyilvánították abbeli akarátát, hogy konzervatív és békés politikát követ.”

A táviratok világszerte nagy feltűnést keltettek. A bécsi *Neue Freie Presse*, a londoni *Times* és a *Journal de St. Petersburg* részletesen foglalkoztak a magyar lap leleplezésével, s főként azt írták, hogy az osztrák-magyar külügyminiszter miért mondta Bismarckról, hogy váratlanul volt mérsékelte? A Burghban valóságos pánik tört ki és Ferenc József azonnal sürgönyözött Tisza Kálmán akkori miniszterelnöknek, hogy lépjen föl erősen az Egyetértés ellen. Ezt a táviratot már siffrizva küldték. Tisza a lap szerkesztőségét felszólította, hogy adja ki a táviratokat, külön

ben házkutatást tartanak a lapnál. A táviratokból akarták megállapítani, hogy ki küldte a lapnak az információkat. Abban az időben az a hír terjedt el, hogy a táviratokat hivatalos helyről adták át az Egyetértésnek közlésre. Ez téves. A sürgönyök szövegét Vánca Mihály hírlapíró, az Egyetértésnek a miskolci hadgyakorlatokra küldött tudósítója halásztól a táviróhivatal papirkosarából, ahova az egyik postahivatalnok bedobta. Vánca ellen levéltitok megsértése miatt eljárás indult meg, minthogy azonban törvény szerint csak a levéltitok tehet ilyen esetben feljelentést, az erre vonatkozó meghatalmazást Sándor orosz cárral is aláírták. A cár feljelentésére Vánca két napi elzárásra ítélték.

Feloldották Aradon a vendéglői maximális árakat.

Polgármesteri nyilatkozat indokolja meg a tanácsi határozatot.

(Saját tudósítónktól.) Arad város vezetősége ma délelőtt befejezte ármaximáló ülést, amelyen igen érdekes és nagyjelentőségű határozatokat hozott. Szerződésileg kötelezte az uradalmi tejjgazdát és az aradi tejcsarnokot, hogy 1925 május elsejéig kötelesek a tej literjét 8 lejért illetve vasúton szállítva 8 lej 50 baniért adni. Egyben felelőséget kellett vállalniuk, hogy az aradi kórházakat és a város közönségét a most meg határozott árakon május elsejéig ellátják tejjel. A tanács másik fontos határozata az, hogy október negyediktől kezdve megszüntette az aradi vendéglőkben a maximális árakat. A vendéglősök a tanács felszólítására elhatározták, hogy az étlapokon szereplő ételnemüekből az állami, városi és a köztisztviselőknek valamint a hadsereg tagjainak husz százalék kedvezményt adnak. A Közlöny munkatársa eütt dr. Angel István polgármester a tanács feloldó határozatáról a következőket mondotta: „A régebbi maximálásoknál az volt a szokás, hogy a város néhány legfontosabb étel árát a rendszer napi áraknál olcsóbbra maximumált le. A többi ételnemüek azonban olyan drágák voltak, hogy a fixfizetéses tisztviselők kénytelenek voltak napról-napra változtatlanul az előirt olcsó ételeket fogyasztani. E miatt több panasz hangzott el, mert sok tisztviselőt az izlése esetleg a gyomorjába kényszerített arra, hogy ne a lemaximumált ételeket fogyassza, ami súlyos anyagi megterhelést jelentett számukra. Ezt az állapotot akarjuk megszüntetni akkor, amikor elrendeltük, hogy az összes ételből kedvezményt kapjanak a tisztviselők és a hadsereg tagjai. Számukra ez csak előnyt jelenthet, mert a vendéglők a spekulatív törvény értelmében amugy is szigorú ellenőrzés alatt állanak és az illetékes hatóságok feltétlenül meg fogják akadályozni, hogy a vendéglősök az ételeken a spekulatív vényben előirt polgári haszonnal többet keressenek. A vendéglősöket kötelezte a városi tanács, hogy az étlapokra feltímő helyen írják ki, hogy a tisztviselők és a hadsereg tagjai husz százalék árengedményt kapnak az összes felsorolt ételből.”

vezményt adnak. A Közlöny munkatársa eütt dr. Angel István polgármester a tanács feloldó határozatáról a következőket mondotta: „A régebbi maximálásoknál az volt a szokás, hogy a város néhány legfontosabb étel árát a rendszer napi áraknál olcsóbbra maximumált le. A többi ételnemüek azonban olyan drágák voltak, hogy a fixfizetéses tisztviselők kénytelenek voltak napról-napra változtatlanul az előirt olcsó ételeket fogyasztani. E miatt több panasz hangzott el, mert sok tisztviselőt az izlése esetleg a gyomorjába kényszerített arra, hogy ne a lemaximumált ételeket fogyassza, ami súlyos anyagi megterhelést jelentett számukra. Ezt az állapotot akarjuk megszüntetni akkor, amikor elrendeltük, hogy az összes ételből kedvezményt kapjanak a tisztviselők és a hadsereg tagjai. Számukra ez csak előnyt jelenthet, mert a vendéglők a spekulatív törvény értelmében amugy is szigorú ellenőrzés alatt állanak és az illetékes hatóságok feltétlenül meg fogják akadályozni, hogy a vendéglősök az ételeken a spekulatív vényben előirt polgári haszonnal többet keressenek. A vendéglősöket kötelezte a városi tanács, hogy az étlapokra feltímő helyen írják ki, hogy a tisztviselők és a hadsereg tagjai husz százalék árengedményt kapnak az összes felsorolt ételből.”

vezményt adnak. A Közlöny munkatársa eütt dr. Angel István polgármester a tanács feloldó határozatáról a következőket mondotta: „A régebbi maximálásoknál az volt a szokás, hogy a város néhány legfontosabb étel árát a rendszer napi áraknál olcsóbbra maximumált le. A többi ételnemüek azonban olyan drágák voltak, hogy a fixfizetéses tisztviselők kénytelenek voltak napról-napra változtatlanul az előirt olcsó ételeket fogyasztani. E miatt több panasz hangzott el, mert sok tisztviselőt az izlése esetleg a gyomorjába kényszerített arra, hogy ne a lemaximumált ételeket fogyassza, ami súlyos anyagi megterhelést jelentett számukra. Ezt az állapotot akarjuk megszüntetni akkor, amikor elrendeltük, hogy az összes ételből kedvezményt kapjanak a tisztviselők és a hadsereg tagjai. Számukra ez csak előnyt jelenthet, mert a vendéglők a spekulatív törvény értelmében amugy is szigorú ellenőrzés alatt állanak és az illetékes hatóságok feltétlenül meg fogják akadályozni, hogy a vendéglősök az ételeken a spekulatív vényben előirt polgári haszonnal többet keressenek. A vendéglősöket kötelezte a városi tanács, hogy az étlapokra feltímő helyen írják ki, hogy a tisztviselők és a hadsereg tagjai husz százalék árengedményt kapnak az összes felsorolt ételből.”

HOGYALL A LEA?

1924. okt. hó 1-én 100 lejért adták nálunk:
 2.54 svájci frankot.
 9.10. francia frankot.
 40.000 bñföldi magyar koronát.
 36.800 osztrák koronát.
 Zürichben 2.6875 frankot
 Párisban 9.65 frankot

TARCA

Mozart és Beethoven szimfóniái.

Részlet dr. Mezey Zsigmond sajtó alatt lévő „Új zenetörténet”-éből.
 A szimfónia (zenekari szonáta) ciklikus formáját, stílusát, sőt dinamikai árnyalásait (cresc. desc. cresc.) a mannheimi Tanitznek († 1757) köszönheti. (Az azelőtti dinamikai „finomság” főleg abban állott, hogy egy motívum előbb fortéban, majd nyomban utána minden átmenet nélkül, pianóban hangzott fel, mint valami távoli visszhangja amannak.) Bachnál, Händelnél a fuvók önálló szerepléséről nem igen lehet szó. E tekintetben Stanitz az alapvető. Javarást az ő nevéhez fűződik a modern hangszeres stílus megteremtése. De tehetsége az utána következő nagy klasszikusokkal, Haydnal és a többi mesterrel, nem mérhető össze. Közvetlenül Stanitzhez kapcsolódik a derűs, optimista világnézetű Haydn, aki finom és gazdag szematikus anyagot vitt bele szimfóniába. Nála a hangszeres csoportok saját jellemzők megfelelően működnek. Csak hogy azok uralkodnak rajta és nem megfordítva. Az ő orkesztere csak öncél és nem adja a lélek bel

ső harcait. Átlátszóan tiszta konstrukciója szimfóniáinak kőfetei kedélyes polgári humort árasztanak, vagy a letűnt rokokó-kor bábját lehelik. Az élet árnyát, fájdalmas mélységeit nem adja ez a muzsika. De humora és rizsporos gráciája még sokáig gyönyörködte. Már Mozart zenekara sokkal beszédesebb. Az egyes hangszerek, mint az emberi nyelv, oly világosan szólnak hozzánk a meseter túlradó érzésvilágáról, nem mes, bensőséges karakteréről, életküzdelméről. (Jupiter-szimfónia.) Beethoven határtalanul imádtá. „Egyetlen, Isteni Mozart”-nak nevezi. Az elragadtatás e jelzői egy művészt sem illetnek oly teljesen, mint Mozartot. Az ő zenéje tényleg egészen a transzcendentális-mus kék ködön fogant, az ő művésze egészen égi tisztaságú és az ő génusza bájánál edesebb nincs. Az ő muzsikájának balzsamos légkörébe menekül időnként a beethoveni vér forróságán elbukott tragikus hős. A „zenetitan” muzsikája; nekifeszülő, emberi indulat: a piros élet. Mozarté: szelíd anyagi érzés: rózsaszínű álom. Egész lénye: isteni küldetés. A legnagyobb között is egyedülálló zenei zseni, a teremtés megmagyarázhatatlan csodája. Inspirációja egészen isteni eredetű. Mozartra nem helyes azt mondani: a

legklasszikusabb zeneköltő. Mozart fogalom: minden nemzet szemében ő a klasszikus zeneköltő. Csudálatos alkotókedvvel ma is legendák keringenek. Minden hangulata dalba olvadt és számára az élet és zeneköltés egy fogalom volt. Napsugaras zenéje századok múltán is melegen fénylő, a rokokó-menüet, a rokokó-gavott bájjával ittasító. Nemes arcú profijának meleg férfiassága, öröké mosolygó szemének kék mélysege, gyermeken vallásos kedélye, embertársainak, a természetnek, Istennek és az egész világnak határtalan szeretete, az édes angyalok és a mosolygó Madonnák ragyogó hittel teljes derüje, a felhők proscéniumában könyöklő szentek könyörülete: mindez benne van muzsikájában. Mozart tudvalevően csécsap, lobbánékony, véru, könnyen hevülő ember volt. De mert istenáldotta poeta: operáinak még érzékies alakjaiba is annyi naivitást és tisztaságot vitt, hogy a szerelem nála sohasem veszti el égi szépségét. Ezek az érzéki női alakok neki csak alkalmak arra, hogy szerelmeit, csalódásait olyan harmóniákba fűzze, amelyek csengeni fognak az idők végéig.

Es még egy Mozart páratlan művésze is Beethoven utját egyengette. Ennek a halhatatlan

mesternek szimfóniái Mozartot szubjektív lírájukkal szárnyalják túl. Beethoven az első mester a klasszikus zeneszerzés csúcán, a lá a lélek legtítkosabb mélységeit tárja fel műveiben. Beethoven szimfónikus zenéje viharos szenvedélyességével, drámaiságával, adagióinak végtelen gyöngédségével, mélységes megindultságával kapja meg a hallgatót. Líráját — mihelyt Haydn és Mozart hatása alól szabadul — izzó szubjektív színesíti. Beethoven zongoraszonátái is fejedelmi kincsek, de dus érzésvilága, erotikus elfojtottságainak viharos kirobbanása, hősi szenvedéseiben megtisztult életfilozófiája kifejezetten a szimfónia gigantikus arányait igényli, sőt extázisában Haydn és Mozart kereteit akárhányszor szétveti. Valóságos Napoleonja élete súlyos keresztjének és mindig szíve legmélyéből dalol. Lírája felülmúlhatatlan szuggesztivitású. Sőt bántatott bánattal teli melódiája mindenkit rabul ejt. Immár százszentédes kilencedik szimfóniája az élet kedv és életöröm harsogó, tragikus himnusza. A tragikus hangulatu szimfónia végén Schiller „Az örömhöz” irt ódája csendül fel a „vox humana” fényében, melegében. A 9-ik szimfónia monumentális kupoláját késő évszázadok is csodálni fogják.

Megjöttek Aradra a színészek.

Befejeződött a lugosi szezón. — Róna volt igazgató útadta a színházat Aradvárosának. — Csütörtökön este nyit kaput az aradi színház.

(Saját tudósítónktól.) Az aradi színház környékén néhány nap óta nagy a sürgés-forgás. Szorgalmas munka folyik a színpadon, de nem színészek és színházi emberek dolgoznak, hanem azok a meseterembek, akik rendbehozzák a romlásnak induló vakolatot, a padlózatot, a világítási eszközöket és csinosítják a színházat, ha kívül nem is, de legalább belül. Surolnak, ablakokat mosnak, pókhálóznak. Rend lesz a színpadon, az öltözőkben, az öltözők folyosóján és a nézőtéren. Csütörtök este ismét megnyílnak az aradi színház kapui és a színpadon megint felcsendül a magyar szó. Az arad-temesvári új színtársulat tagjainak nagyrésze ma hajnalban érkezett meg Aradra, de már napok óta állandóan érkeztek azok a tagok, akiket a műsor már nem kötött Lugoshoz, ahol egy hónapig játszott Fekete Mihály társulata. Tegnap este játszottak utoljára Lugoson, tegnap be is csomagoltak mindent Lugoson, be is vagonirozták a színház felszerelését; minden valószínűség szerint holnap érkezik meg a színház vagyona. Fekete igazgató is ma reggel jött meg és azonnal megkezdte a színháznál tárgyalásait, asszisztált amál a ténykedésnél is, amellyel Róna Dezső volt színgazgató a város megbízottainak hivatalosan is átadta a színházat. Fekete Mihály különben az aradi színház előadásokon nemcsak a saját díszleteit használja, hanem Róna Dezső díszleteit is, amelyeket, miután nem sikerült a városnak eladni, Fekete-vett bérbe.

A színtársulat tagjai ma reggel az éjszakai és átszállásos utazástól fáradtan érkeztek meg Aradra. Este már vígan próbáltak, bár többen még igazán nem tudták, hogy hol hajtják le fejüket éjszakai nyugovóra. A színésznők és színészek nagy részének nincsen még lakása. A fontos és súlyos probléma megoldása azokra vár, akik nélkülözhető szobákat bérbeadják a színikultúra magyar harcosainak. B. Szabó Gyula, a színház kitűnő jellemszínésze és rendezője ma délelőtt házról-házra járt, hogy hajlékot szerezzen a még hajléktalanok számára. B. Szabó Gyula körutját csak részben koronázta siker.

Lugoson zsufolt házak előtt járt szott Fekete Mihály együttese, csupán a néhány első előadásnak volt kisebb közönsége. Fekete tele van reménységgel, hogy Aradon is jól fog menni a színháza, amely csak december elsejéig játszik. Akkor Temesvárra utaznak. — a miniszteri előírás értelmében. — és január közepén megint Aradon kezdődik a színi idény. Fekete aradi szezóját négy részletben fogja lejátszani, bár a határmenti román színtársulat, amelynek Demetriade a híres bucarestii színész lett volna az igazgatója és amely miatt osztotta a miniszterium így be a magyar színház játszási idejét, minden valószínűség szerint nem alakul meg. Ugyanis a bucarestii jobb színészek a fővárosban

kényelmesebben és jobb fizetésekkel tudnak elhelyezkedni, s azt nem hajlandók a staggione-társulatok vándoréletével és kisebb fizetésével elcserélni. A kormányynak pedig az volt az intenciója, hogy csak elsőrendű színészeket szerződtessenek a határmenti, propagandajellegű társulatokhoz és mert ez nem sikerül, egyelőre nem is alakul meg a színtársulat.

Éles a harc

a magyar bel- és igazságügyminiszter között.

A csongrádi bombamerénylők felmentésének újabb bonyodalmi. — Rakovszky Iván megtámadta a szolnoki bíróságot. — A magyar ellenzék a belügyminiszter távozását követeli.

(Budapest, október 1.) A szolnoki felmentő ítélet okozta izgalmak még mindig nem csillapodtak le, sőt magát a kormányt is erősen foglalkoztatják. Gróf Bethlen István miniszterelnök ma reggel váratlanul hazaérkezett Budapestre, átvette hivatalát és már délutánra minisztertanácsot hívott egybe. A miniszterelnök mindenekelőtt az aktuális eseményekről tájékoztatta magát és Rakovszky Iván belügyminiszter volt az első egyike, aki megjelent nála, hogy a csongrádi bombamerénylőkkel kapcsolatos ügyekről referáljon. A belügyminiszter hosszabb ideig tanácskozott a miniszterelnökkel és eltávozása után kijelentette, hogy a csongrádi merénylethez fűzött híradások és az azokban foglalt különböző politikai kombinációk nem helytállóak, mert az ügyből kifolyólag nincsenek áthidalhatatlan politikai komplikációk. A belügyminiszter kijelentéseit azokra a hírekre értette, amelyek már azt állították, hogy át is nyújtotta lemondását Bethlen grófnak. A híradások azt is közölték, hogy a miniszterelnök a lemondást nem fogadta el. A hírek a hivatalos cáfolat és a miniszter szerint valótlannok, ellenben Diószegly miniszteri tanácsos ellen, aki a csongrádi bombamerénylet nyomozását folytatta le, a fegyelmi vizsgálatot a belügyminiszter rendelte el. A fegyelmi vizsgálat befejezése után az ügy kivételesen a minisztertanács elé kerül. Rakovszky Iván belügyminiszter a miniszterelnökkel folytatott tárgyalásairól a következőket jelentte ki:

— A miniszterelnök urat azért kerestem fel, hogy a csongrádi bombapör ügyében hozott ítélet következményeiről tárgyaljak. Közöltem vele azt az álláspontomat, hogy amennyiben helyesek azok a tudósítások, amelyek a tárgyalás lefolyásáról és az ítélet megokolásáról napvilágot láttak, úgy lehetetlen, hogy az ország közrendjéért a felelősséget vállaljam. A legnagyobb tisztelettel hajlok meg a bíróság ítélete előtt, ha azonban a tudósítások a valóságnak megfelelőek, akkor az a bánásmód, amelyben a hatóságok közegei — a vádlottakkal összehasonlítva — a tárgyaláson részesültek, az ítélet meg

Az aradi színház színpadán ki-
tűnően ma lett volna a színház 7.
hónapos színiiskolájának felvételi
vizsgálója, ami azonban jelentkezők
hiányában elmaradt. Fekete igaz-
gató meg is jegyezte:

— Ugy látszik már a színészek
dés is a rossz pályák közé került!

Csütörtökön este Emőd Tamás
magyartárgyu mese-operettjével,
a „Mézskalács”-csal nyitnak és
valószínű, hogy az első estén már
zsufolt nézőtér fog összeismerked-
ni a ma még Arad számára új szí-
nészekkel.

okolásának egyes kitételei, végül
az a körülmény, hogy a bíróság a
hatóságok hivatalos megállapítá-
sait és a közegek eskü alatt tett
vallomásait valóknak el nem fo-
gadta, mind olyan körülmények, a
melyek alkalmasak arra, hogy a
rendészeti hatóságok tekintélyét
aláássák. Miután a rendészeti ha-
tóságok tekintélye egyik alappil-
lére a közrend fenntartásának és
én a fentiekből a rendészeti ható-
ságok tekintélyének súlyos sérel-
mét látom, természetes, hogyha
ilyen esetek megismétlődése ellen
kellő garanciák nem állanak ren-
delkezésemre, akkor a közrend
fenntartásáért az engem terhelő
felelősséget magamtól kénytelen

Harmincmillió leies kereset egy aradmegyei részvénytársaság ellen.

**Az ilfolvi törvényszék rejtélyes átirata, amely foglalást
rendel el az aradi pénzügyigazgatóságon.**

(Saját tudósítónktól.) Érdekes
kereset érkezett néhány nappal
ezelőtt az aradi törvényszékhez.
Az ilfolvi törvényszék átiratában
kéri az aradi törvényszéket, hogy
rendeljen el foglalást az aradi pénz-
ügyigazgatóságnál, illetve az adó-
hivatalnál három és félmillió líra,
illetőleg harmincegy és félmillió
lej erejéig. A meglehetősen ér-
telmetlenül szerkesztett periratból
maga a tényállás nem igen derül
ki, csak annyi állapítható meg,
hogy a bucarestii Cercetasilor
Bank és Kereskedelmi Részvény-
társaság, mint felperes polgári
pert indított a Tauci Birtok és Bányatársaság ellen, harminc millió
lej erejéig és most bírói végzéssel
erre kérnek foglalást. Hogy az al-
peres s a felperes között ilyen ho-
ribilis differencia miből keletkezett
és hogy ez a foglalás miért az ara-
di állami adóhivatalban hajtandó
végre, arról az ilfolvi törvényszék
átirata nem ad felvilágosítást.

Az aradmegyei Tauci Birtok és
Bányatársaság nagykiterjedésű
birtokainak egy részét — mint már
annak idején jelentettük — az ál-
lam kisajátította és kiosztotta a
paraztságnak. A kapott földterü-
letért a kormány által meghatáro-
zott vételdíjat a parasztagdáknak
az adópénztárba kell beívetni.

volnék elhárítani. A miniszterelnök
urral abban állapodtam meg, hogy
mihelyest a hiteles tényállás ren-
delkezésünkre fog állani, egy rövi-
desen összehívandó minisztertaná-
cson fogunk dönteni a további
teendőkről.

A belügyminiszter nyilatkozatá-
ból kitűnik, hogy az igazságügy-
miniszterrel mély ellentétbe ke-
rült és ezt élénken kommentálják
ellenzéki körökben. Pesthy Pál
igazságügyminisztert, aki nem tar-
tózkodik Budapesten, a miniszter-
elnök táviratilag hazarendelte. A
belügyminiszter nyilatkozatában
megtámadja a bíróságot és bizo-
nyosnak tartja, hogy az igazság-
ügyminiszter ezt nem hagyja eny-
nyiben. Rassay Károly, az ellenzék
egyik legmarkánsabb vezére nyi-
latkozatában kijelenti, hogy a bel-
ügyminiszter a dolgokat teljesen
összezavarja. Szerinte Rakovszky
belügyminiszternek nem a bíróság
gal kellene perbeszállania, hanem
saját rendőri hatóságaival, ame-
lyek egyáltalában nem állottak fel-
adataik magaslatán a csongrádi
merénylet nyomozásánál. Farkas
István, a nemzetgyűlés szociálista
frakciójának egyik vezére szintén
belügyi kormányzatot okolja és
nem hiszi, hogy a közrend megja-
vul addig, amíg Rakovszky a bel-
ügyminiszter és Nádossy az orszá-
gos főkapitány. Különben Fábian
Béla demokrata képviselő és dr.
Ulain Ferenc, aki védője volt a
csongrádi bombamerénylőknek, a
nemzetgyűlésen interpelláció for-
májában feszik szövé a merénylet
ügyét.

Minden valószínűség szerint a
Cercetasilor bank ezt az összeget
akarja biztosítani magának a há-
nyatársasággal szembeni követel-
éseinek fedezésére.

Dr. Moldován Silvius semnítő-
széki bíró, az aradi törvényszék
elnöke Ornstein Árpád aradi táb-
labíró, a polgári ügyek referensét
bizta meg azzal, hogy az ilfolvi tör-
vényszék átiratára vonatkozólag
bírói döntést hozzon és ha szük-
séges, úgy rendelje el a pénzügy-
igazgatóságon a foglalás végrehaj-
tását. Ornstein bíró tekintettel az
átirat és a hozzá csatolt periratok
hiányosságára, nem vállalta, hogy,
ebben a nagyarányu, harmincmil-
liós foglalási kereset ügyében — a
tények ismerete nélkül — döntést
hozzon. Ellenben a holnapi napra
a törvényszékre megidéztek a
Cercetasilor bank egy képviselő-
jét, dr. Berkovics bucaresti ügy-
védét és annak meghallgatása után
intézkedik csak az aradi törvény-
szék polgári tanácsa a foglalás
ügyében.

— Temesvár polgármestere hiva-
talában. Georgievici temesvári pol-
gármester ma átvette hivatala veze-
tését.

Első aradi arany- és ezüstárugyár

D. BRANDESZ
ARAD, Piața Avram Iancu 7.

Vesz minden mennyiségben
tört és korona ezüstöt
a legmagasabb árban

Németország mozdonyai rohannak a jövő felé.

A német technika a béke és haladás szolgálatában. — A Seddin-i vasutkiállítás. — A nyolcadik világszoda, Wembley-t leverte a német technika.

(Berlín, október 1. A Közlöny berlini tudósítójától.) 1811-ben történt, hogy Friedrich Krupp német vasöntő egész különleges eljárásai módszerrel oly minőségű acélt állított elő, mely minőségben az elismert legjobb angol készítményt is felülmulta. Friedrich Kruppnak vagyona és egészsége ment rá erre a nagyszerű teljesítményre, fiára azonban már világhírű vasöntődét, a német acélpár szupremáciáját hagyta hátra, elfojtott győlemlét, titkos féltékenységet az angolok iránt és világhatalmi törekvést: elnyerni és biztosítani a hegemoniát az angol ipar felett.

Talán senki sem tudja, hogy mennyi surlódszt, politikai komplikációt és háborút idézett elő a német ipar ellenállhatatlan előtörése. Kruppék érdekei hovatovább egybeolvadtak a német államiaság érdekeivel, de hamarosan védekezők kellett a külföldi verseny, a hegemoniát erősen kérdésessé tevő angol teljesítmények ellen. Ha másképp nem megy, akár ágyúkkal is, hogy megőrjék a veszedelmes angol rivális. Kruppék elkezdtek tehát az ágyúgyártást: először primitíveket, három- és ötcentimétereseket, később nagyobbakat, egyre tökéletesebbeket: tizenöt-, huszonhárom- és huszonnyolccentimétereseket és végül a negyvenkettőt. Ezzel aztán neki is merészkedtek az angoloknak. Kár volt. A Krupp-féle világháború másképp dőlt el, mint sokan remélték, akik felesküdték a német technika verhetetlenségére. A német háborús technika vívmányai bőven maradt meg semmi. Az ágyúkat elvették, Kruppéknak pedig megtiltották, hogy tovább is fogyvert gyártsanak.

De a német technika és ipar fejlődésének nem ártott, sőt inkább használt a legyőzötteket sújtó szigorú békeszerződés. Ma már, úgy látszik, mintha Angliára nézve veszélytelenebb lett volna, ha Németország továbbra is ágyúkat gyárt. Am Anglia világhatalmi elvakultságában Franciaországgal egyetemben nem rágalmazható tudásos éleslátással és a német lányuktól jobban félt, mint bármely másról. Németország az ágyútilalom következtében kénytelen-ségből ott arat most győzelmet, ahol több mint egy évszázaddal ezelőtt a szegény Stahlgiesser Friedrich Krupp eredetileg elképzelte: a béke és produktív technika terén. Ez a győzelem talán fájóbb lesz Anglia számára, mint lehetett volna, ha Németország a harctéren arat győzelmet.

A német mérnöki kar szeptember 30-ai kongresszust hívott össze Berlinbe. Nem teendőket beszélt meg, nem vitatkozott, nem csapott zajt dobokkal és harsorákkal, hanem csendesen, reklám nélkül beszámolt arról, megmutatta azt, mit műveltek a német mérnökök — talán a legkiválóbbak a világon — a háború befejezése óta. Amint felmutatták olyan impozáns,

amihez fogható még nem volt.

Berlintől egy órai távolságra fekszik a brandenburgi körzetben Seddin, a kis városka. Ez a városka a vasuttechnika kiállítás színhelye, amit egyidejűleg a kongressussal, a német államvasutak és mérnöki karok karöltve rendeztek. Hatalmas csarnokok épültek az állomás közelében és beláthatatlan szélességű és hosszúságú vágányrácok, ahol ezerféle új típusú mozdony, személy- és teherkocsi, villamosvasut, bányá- és iparvontat, keskeny- és szélesvágányu, új jelző- és váltókészülék sorakozik fel. A kiállítás roppant anyaga, minden, ami a vonathoz tartozik, ami a vasutat tökéletessé, precízé, kényelmessé és korszerűvé alakítja, ahol minden gombnyomásra történik s ami lehetővé teszi, hogy a huszadik század száznegyvenkilométeres sebességgel száguldó vonata egyetlen pillanat alatt, a legcsekélyebb megrázkodtatás nélkül, teljes nyugalmi állapotba jöjjön. — Az életnek az az irtózatosa tempója érvényesül, amit Németország elcsesett Amerikától, de európaivá, testet és lelket fel nem örlővé formáltat. A mechanizált kor százezer izére boncolódik a csarnokokban, mint emberi testrészek a műtőasztalon. Akik értenek a gépekhez, azok mondják, hogy ez a kiállítás a német technika testet öltött csodája.

Ami ezután következik, az a magyarázat a kiállításról, belemélyedés a kor lelkébe, analysis és lélektan: a mechanizmus titkainak megvilágítása. Két héten keresztül tartanak a kiállítás látogatói számára előadásokat: filmeket mutatnak be; magán a látogatók bőrén bizonyítják a 140 kilométeres sebességet és a fékezési kísérleteket. Az emberek közben nyugodtan esznek az étkezőkocsikban és észre sem veszik, hogy a vonat megállt. A végén nem hiszik el, hogy utaztak. Értetni pedig egyáltalán nem értik. Hogy például a 140 kilométeres mozdonyokhoz feleannyi szén és egyéb anyag kell, mint amelyik 45 kilométeres sebességgel halad. Vagy hogy a mozdony, aminek tizenhármas három méter átmérőjű kereke van, miért száguld kétszerakkora sebességgel, mint amelyiknek kétszeres a kereke. Vagy hogy miért rendel Ma gyarország, Jugoszlávia, Románia, sőt Mexikó és Argentina is ép Németországban mozdonyokat. — Két hét alatt megmagyarázzák mindenkinek. Hogy azt, amit ebben az iparágban a német technika produkált, sehol a világon nem csinálják utána. Itt Németország a győztes. Le se vehetik, mert a szellem, ami, sajnos, a háborút is néhány évvel meghosszabbította, az a kitartás, szellemi erő és egység megtalálta az egyetlen utat, a hol újra boldoggá és naggyá teheti ezt a hatvanmillió népet.

Emberektől hallottam, akik legutóbb Angliában jártak, hogy mi-

csoda szörnyű blöff a Wembley kiállítás. Unalmas, mint maga az angol, tehetség- és színműküli öszsze-visszaság. Potemkin-falvai egy ál-világbirodalomnak, melyben senki nem hisz, csak maga az angol nép és az egész világ bedőlt ennek a jól reklámozott ál-szen-

zációnak. És mintha végét is járná Wembley, már csak presztizsből tartják nyitva, holott erkölcsileg és anyagilag régen teljes csődbe jutott. A németek nem juthatnak csődbe. Megjött az eszük és tudják, hogy minden csoda csak két héttig tart.

Az íróasztal titka. Hogyan fosztogatták az aradrári kantinos pénzkészletét.

(Saját tudósítónktól.) Változatokban és komikumokban gazdag, nagyszabású sorozatos fosztogatás ügyében fejezte be a nyomozást ma délelőtt az aradi államrendőrség. Az érdekes, mozifilmre való és detektívregénynek is alkalmas ügy a következő: Jovin György, az aradi vár kantinosa néhány héttel ezelőtt észrevette, hogy íróasztalának fiókjából harmincezer lej hiányzik. Eleinte azt hitte, hogy a család tagjai eszközöltek nagyobb bevásárlásokat; a nagy hiányra nem sokat hederített és el is felejtette volna, ha később újabb hiányokat nem fedezett volna fel pénzkészletében. Megkérdezte a családját a hiányra vonatkozólag, akik azonban kijelentették, hogy egyáltalán nem nyúltak az íróasztal fiókjához. Az eset titokzatosnak látszott. Az íróasztal kulcsa állandóan Jovin György-nél van, tehát azzal senki ki nem nyithatta. Talán álkulccsal hatoltak be — gondolta a megkérőzt — és új patent zárral szerelte fej az íróasztalát. A fiókban levő pénzt állandóan megszámlolta s akkor kiderült, hogy a hozzáférhetetlen zár sem használ, mert napról napra tűntek el kisebb-nagyobb összegek.

A kantinos végre elhatározta, hogy a titokzatos ügyről jelentést tesz a rendőrségnek. A nyomozást Draghiciu Aurél bűnügyi osztályfőnök, Sava és Zevelcutian detektívek vették kezükbe. Első dolguk volt megvizsgálni az íróasztalt és hamarosan sikerült a pénzeltűnések rejtélyét megoldani. Az íróasztal egyik fiókban tartotta Jovin a pénzt és a szemfüles tolvajoknak nagyon könnyű dolguk volt, csak az asztal alá kellett bujniuk s benyulva a résen megdézsmálhatták a fiókban elhelyezett pénzkészletet. A nyomozás nehezebb része ezzel befejeződött, már csak a tolvajok hiányoztak, Draghiciu főnök nagyon valószínűnek tartotta, hogy a lopásokat a kantin személyzetéből követte el valaki. Kihallgatta az alkalmazottakat és megtudta, hogy egy Suciú Silvia nevű cselédleány, aki már régebben eltávozott helyéről, még mikor a kantinban volt alkalmazva, nagy lábon élt: selyemruhákat és ékszereket vásárolt.

A nyomozásnak sikerült megállapítani Suciú Silvia hollétét, megidézték a rendőrségre a leányt, a ki rövid habozás után beismerte, hogy ő körülbelül 18—20 ezer lejt lopott el az íróasztal fiókjából. A fiókból azonban összesen több, mint 40.000 lej hiányzott és most az volt a kérdés, hogy hova lett a többi pénz? Suciú Silvia a vallomások során elmondotta, hogy mielőtt eltávozott, egy új leány jött a kantinba, akit Kriszta Julian-

nának hívtak és akinek ő elárulta, hogy miképpen lehet az íróasztal által meggazdagodni. A rendőrség felkutatatta Kriszta Juliát is, aki beismerte, hogy ő az íróasztalból a Suciú Silvia által betanított módszerrel 2000 lejt lopott el. Mielőtt eltávozott a kantinból, elárulta a titkot Miltira Matildnak, Miltira Matild is előkerült. Ő csak 500 lejt lopott ki az íróasztal fiókjából, azonban a kantinból való távozása előtt Veresan Máriának monddta el, hogy miképpen lehet az íróasztalból lopni. Veresan Máriát a „lánclopás“ utolsó tettesét, a kantinból szállították fej a rendőrségre, mert ő még most is a kantinos szolgálatában állott. Veresan Mária is beismerte, hogy körülbelül 8—10 ezer lejt lopott ki az íróasztalból és a pénzt mind elköltötte.

A letartóztatott cselédleányoknál a rendőrség házkutatást tartott és mindegyiknél több értékes ruha neműt és ékszert talált, amelyeket a saját bevallásuk szerint az íróasztalból lopott pénzen vásároltak. A rendőrség ma délután befejezte a nyomozást és a tolvaj cselédleányokat holnap délelőtt atkísérik az aradi ügyészség fogházába.

SZÍNHÁZI MŰVÉSZET

* Az aradi színház hírei. A Mézeskalács operettel nyílnak meg ma este az aradi színház kapui. F. Sugár Teri a fejedelmű, Zilahy Irén a parasztlány, Szücs Laci a bujdosó katona és Misoga László az udvari bolond karakterisztikus alakját viszik színpadra. A színpadi beállítás méltóan illeszkedik a darab hangulatához, amely iránt különben szokatlanul nagy érdeklődés nyilvánult meg s bizonyítással hosszabb időn át nem kerül le a műsorról.

* Lengyel Irén és Zilahy Irén, a szezon második premierjének, a Huncut a lány operettnek fő női szereplői, melyet szombaton hoz színre Fekete Mihály társulatának énekes személyzete. Az operettben még Szücs Lacinak, Misogának, Kassainak és Szabadkaynak van nagyobb szerepe.

* Vén gazember. Fekete Mihály bemutatkozása Mikszáth—Harsányi Vén gazember színjátékában lesz, amely vasárnap délután kedvezményes helyárok mellett kerül színre.

* A közönség tájékoztatásul közli a színházi iroda, hogy a pénztár délelőtt 10-től délután 1-ig és délután 4-től 6-ig van nyitva, este pedig fél 8-tól. Az igazgatóság egyben tudatja a közönséggel, hogy a bérleteket lezárta.

Drámát legjobban Shakespeare írt; de poloskát egyedül LOVAS írt. Arad, Str. Oituz (Illés-u.) 111.

NAGY GÉZA fényképész.

Arad, Bul. Reg. Maria 8. sz. (v. Andrásy-tér 22. sz.) alatt földszinten levő, fotoszalonjában finom és izléses portré, valamint természetű gyermekfelvételek, továbbá kis képek után nagy fali képek izléses művészi kivitelben készülnek. 5308

Az összes őszi és téli áruk óriási választékban raktárra érkeztek!! — Feltűnő olcsó árak!!

Vándor divatáruház

Arad, Strada Metianu (Forray-ucca) Kérem kirakataim megtekintését

Többszörös rablógyilkos a bíróság előtt.

Monstre bűnpör Temesvárott. — Főtárgyalás Périy Branco és bűntársai fölött. — Aki Jugoszláviából a kivégzés előtt megszökött.

(Saját tudósítónktól.) Az utóbbi évek egyik legvakmerőbb rablógyilkosa és kilenc bűntársa áll a temesvári törvényszék előtt: Périy Branco, akit a Jugoszláviában elkövetett többrendbeli gyilkosságért és rablásért a jugoszláv bíróságok kötél általi halálra ítélték, de sikerült a fogságból megszökni s folytatta Romániában, ahol a határon túl elhagyta: gyilkolt és rabolt, míg végre Temesvárott izgalmas hajszá után Boros János CFR. munkás a Lloyd palota előtt elfogta. Annak idején a Közlöny részletesen megemlékezett Périy viselt dolgairól s elfogatásának izgalmas részleteit a legizgalmasabb detektív filmekre emlíktetnek.

Az elvetemült bűnös és társait elleni bűnügy főtárgyalása ma kezdődött a Popescu tanács előtt. A régi esküdtzéki terem zsúfolásig megtelt közönséggel. A tanács elnöke Popescu törvényszéki bíró, szavazóbíró dr. Lambrino törvényszéki bíró, tolmácsként dr. Kalino vits szerepel. A fővádott Périy Branco-t hivatalból dr. Préda, Belin Branco-t, a másodrendű vádlokat dr. Lintia Livius védí.

A vádlottak padján ülnek: Blagoiev Slavco Dragomir, Milovanov Costa, Ruja Illés, Ruja Szida, Demenoin János, Mioc Florea, Vedemiciar Zsiva, Vedemiciar Leanca és Adlerstein Jakab temesvári órás. Mint védők szerepelnek a fentemlítettek kivül dr. Anuica, dr. Vanatu, dr. Baran, dr. Supcure, dr. Skutecky, dr. Muth és dr. Belu.

A terjedelmes vádirat szerint Périy Branco 1924. évi március hó 7-én Belin Brancovall és társával Módoson csendőruniformisban, puskával, revolverrel és karddal fölfegyverezve behatolt Wilms Antal ottani kereskedő házába s onnan 20.000 lej, 300.000 német márkát és körülbelül ötszáz ezer lej értékű értéktárgyat rabolt. — Román-Pécskán 1921 évi november hó 26-án behatolt Unián Jován földmives házába s ezt ellenszegülése miatt agyonlőtte. — Kömlös községben Riha Péter he-

tes és vendéglős házában tartottak „házkutatást”, mely alkalommal hat-ezer lejt raboltak.

1924. évi március hó 11-n Damian Vasile bánlaci csendőrmester felismerte Temesvárott Périy Brancot a Korona szálloda előtt. Itt nem akarta leigazoltatni, mert a csendőrmester civilben volt s tudta, hogy Périy azonnal fegyverhez nyul. Lassan követte a többszörös rablógyilkost, aki a vasutára ment. Damian altól tartott, hogy Périy kisiklik a kezei közül s ezért forgópisztolyát ráfogta a gyilkosra és le akarta tartóztatni. Périy azonban kirántotta Steyer-pisztolyát s azt rásütötte Damianra, akit azonban nem találta a golyó s egyben az állomáson veszteglő vasuti kocsik mögött megkísérelte a szökést. A lövések zajára ielfigyeltek az állomáson dolgozó munkások s ezek egyike, Pancolau János a menekülő elé ugrott. Périy nem sokáig tévovázott s egy jól irányzott lövéssel leterítette a szerencsétlen vasutast, aki holtan bukkott a sínek közé.

Izgalmas hajszá indult meg ekkor Périy kézrekerítésére. Périy, folytonosan tüzelve a vasuti síneken a piarista főgimnázium felé rohant, majd a gyermek menhely és a gyermek kórház előtti a Lloyd-palotához ért, az üldözők mindinkább növekvő táborától követve. A Lloyd-palota előtt felugrott az egyik ott álló egyfogatúra, hogy azzal elhajtson, de abban a pillanatban ért oda az üldözők közül Boros János temesvári CFR. munkás, aki egy hirtelen fogással lerántotta Périy-t a bakról.

Az odasiető rendőrök csak nagy nehezen mentették meg Périy Brancot a lincseléstől, de így is súlyos sérüléseket szenvedett az ütlegektől és kődobalásoktól.

A mai főtárgyalás során Périy beismerte a terhére rótt bűncselekményeket. Jól tudja ugyanis, hogy büntetésének letelte után kiadják a jugoszláv bíróságnak, ott pedig halálbüntetés vár rá. Érdeke tehát, hogy minél hosszabb ideig tartó szabadságvesztésre ítéljék.

Belin Branco szintén beismerésben van, de kijelentette, hogy Périy felbujtására csatlakozott hozzá, viszont Ruja Ilie tagadja, hogy ő mutatta volna meg a betörőknek Wilms módosi kereskedő házat s hogy ő mondotta volna, hogy az ott lévő fél millió készpénzt elkellene hozni.

Milovanov Costa beismeri, hogy a vádlottak nála vetették le a csendőruniformist s hogy kapott tőlük 120 lejt s néhány apró ajándékot, de kijelenti — Périy állításával szemben — hogy fogalma sem volt arról, hogy Périyék rablók és nem tényleges csendőrök.

Több tanu és az orvosszakértő kihallgatása következik és Damian Vasile csendőrmester részletesen elmondja Périy fentebb vázolt elfogatását.

A tárgyalás folyamán dr. Lintia ügyvéd és a tárgyalásvezető elnök között incidens történt. Lintia kérte, hogy az egyik tanutól kérdezzék meg, vajjon a vádlott Belin akív részt vett-e a bűncselekmény elkövetésében.

Az elnök: Kérem ez nem fontos védő ur.

Dr. Lintia: Kérem ez fontos. Vagy a bíróságnál vagyunk, vagy pedig a moziban.

Az elnök rendreutasította dr. Lintia-t. A tárgyalást holnap folytatják.

Kalapszalom -

tulajdonosok figyelmébe!

Az összes női kalapalkellékek a külföldről megérkeztek s dus választékban kaphatók, u. m.: cylinder-bárony minden színben, pann-bárony, pamut-bárony, velour schifonok, duvetinek, filo, spartier, organzáll és drót. 5538

Halmos Dezső Arad,
Eul. Regina Mária 17., I. em. (Andrássy-tér.)

— Elkészült a mentőautó Aradon.

Néhány nap mulva a régi lovakkal vontatott kényelmetlen mentőkocsik helyett működésbe lép Aradon a mentőautomobil. A mentőautót a városnak egy régi automobiljából alakították át, amelyet új karosszériával szereltek fel. Ez azonban mincs hátrányára a mentőautónak, mert tökéletesen alkalmas és kényelmes lesz betegek és sebesültek szállítására.

HIREK

— Megnyitott az angol parlament. Londonból jelentik: Tegnap megnyitották az angol alsóház új ülésszakát, amelynek napirendjén az ir kérdés és más fontos ügy szerepel.

— A bécsi kommunista központ ellen. Bécsből jelentik: Diplomáciai körökből származó értesülés szerint az utódállamok bécsi követi egységesen kérték Seypel kancellártól, hogy tegye lehetetlenné a bécsi kommunista központ működését. A demars intenciója Romániától és Lengyelországtól ered, mert ezek az államok konstataáltak elsősorban a kommunista ügynökök káros tevékenységét. Hir szerint az osztrák kormány lépéseket tesz a kommunista propaganda elfojtására.

— Aluir a temesvári prefektus távozásáról. Egyik temesvári német lap azt a hirt közli, hogy Coste temesvári prefektus és Georgevici polgármester megválnak állásuktól. Dr. Coste prefektus a leghatározottabban megcáfolta ezt a hirt és kijelentette, hogy nem egyéb mint légből kapott hazugság. Cosma volt miniszter, Temesvár képviselője szintén megcáfolta Coste prefektus és a polgármester távozásának híret.

— Lemondott egy aradi bíró. Néhány héttel ezelőtt megirtuk, hogy az aradi törvényszék több kiváló nagyképzettségű bírása azzal a tervvel foglalkozik, hogy lemond állásáról. A bírókat erre a silány bírói javadalmazás és az új, tekintélyt sértő igazságügyminiszteri vizsgarendelet készíteti. Ma délelőtt történt meg az első lemondás. Ursu János dr. itélő táblai bíró, írásban bejelentette, dr. Moldován Szilvius törvényszéki elnöknek, hogy december hó elsővel lemond állásáról. Dr. Ursu János az aradi törvényszék büntetőtanácsának volt az elnöke és mint a bírói kar egyik legkiválóbb jogásza a legnagyobb bűnügyekben hozott ítéleteket. Távozásával az aradi bírói kart nagy veszteség éri. Ursu János dr. különben hir szerint Aradon ügyvédi irodát nyit.

Készüljetekek gyermekek, mert nektek játszanak vasárnap d. e. 11 órakor az aradi Urániában

Olcsó harisnya-vásár

a „LUVRUL” nagyáruházban Arad, Str. Metianu (Forray-u.) 1.

1 pár legfinomabb női cénaharisnya minden színben	Lej	58.—
1 pár legfinomabb női muslinharisnya minden színben	„	98.—
1 pár legfinomabb női selyem flor harisnya minden színben	„	115.—
1 pár legfinomabb női selyem flor „IDEAL” minden színben	„	135.—
1 pár legfinomabb női fátyol harisnya minden színben	„	145.—
1 pár férfizokni, cérna	„	22.—
1 pár férfidivat zokni	„	36.—
1 pár férfi divat zokni, jobb minőség	„	42.—
1 pár legfinomabb férfi divat zokni minden színben	„	58.—
1 pár legfinomabb férfi divat flor nyilas zokni	„	115.—

Azonkivül gyermekharisnyák minden nagyságban, színben és minőségben.

Reclam árak!!

Csak október 15.-ig!!

Főhercegi esküvő Budapesten. Budapesti táviratozzák: József főherceg tábornagy fia, József Ferenc főherceg október negyedikén tartja esküvőjét Frigyes Ágost szász exkirály Anna nevű leányával. Az esküvőt a szász királyi család kastélyában, a Boroszló mellett levő Sybil linortban tartják. A fiatal pár Regensburgtól a Zsófia nevű hajón teszi meg az utat Budapestig, ahol partra szállásuk után azonnal a Mátyás-templomba mennek és ott Csernoch János hercegprímás áldja meg irigyüket. A templom egy részét a főhercegi család meghívott vendégei töltik meg, többi részét pedig a közönség számára tartják fenn. A főhercegi szülők ezen a napon budavári palotájukban estélyt adnak és ezen mutatják be menyüket a társadalmi élet kiválóságainak.

Emelik a tisztviselők fizetését. Bucarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy az új költségvetésben egy milliárd lejt irányoz elő a tisztviselők fizetésének javítására. Ebből az összegből 600 milliót a fizetések tényleges emelésére, 400 milliót pedig a tisztviselők szövetségeinek támogatására fordítanak.

Halálozás. Stern Mór rövid szenvedés után életének nyolcvanegyedik évében, tegnap Aradon elhunyt. Temetése október 2-án, délelőtt fél 11 órakor lesz az aradi izraelita temető halottas házából.

Művészenekar az aradi Vadászúrtban. Az aradi kávéházba járó közönségnek néhány hete kedvenc helye lett a Vadászúrt kávéház. A nagyfokú érdeklődést pedig az a pompás zenekar idézte elő, amely naponta hangversenyt ad a Vadászúrtban. Izzig-vérig művésziráság ez a kvintett, melynek mindegyik tagja valóságos mestere hangszerének. A kvintett tagjai ezek: Marian József primás, Hecker Ernő másodhegedűs, Muntján Miklós gordonkás, Reininger Mihály dobos és Csányi Mátyás ül a zongoránál. — Gyönyörű operák, pattogó operettáriák, vidám angol táncok, da-lók suhannak a levegőben és a közönség elragadtatással hallgatja, majd tomboló tapsal jutalmazza a nagyszerű zenekar játékát, amely valójában igaz művészetet nyújt a hallgatóknak.

Azt beszélnek

és igaz, hogy jön
JACKIE COOGAN
és hogy legújabb filmjében, a

KIS BOHÓC-ban

felülmúlja meg eddigi alakításait is. 20190

Elhamvasztották Burián Károlyt. Prágából táviratozzák: A prágai krematóriumban ma hamvasztották el az elhunyt Burián Károly operaharmonikusok a gyászszertartáson a drezdai állami opera küldöttségén és számos hivatalos delegátuson kívül a művészek képviselői és nagy embertömeg jelent meg. A cseh filmharmonikusok a gyászszertartáson az „Istenek alkonya” című Wagner-opera gyászindulóját játszották.

Gyermekmatiné vasárnap d. e. 11 órakor az aradi Urániában.

Látogatás Szabó Dezsőnél.

„Ha olasz volnék, talán ide vágyakoznék, de magyar vagyok”. — „Csak a fajmagyarok keresnek fel”. — „Már nem sok hiányzik ahhoz, ami szükséges”.

(A Közlöny budapesti tudósítójától.) Budapest uccáin hetek óta öles plakátok hirdetik, hogy Szabó Dezső könyvtára eladó és kéri a közönség támogatását. Budán, Szirtes-ut 4a, II. emelet, 5. sz. alatt lakik Szabó Dezső. Az ajtóra két kis cédula van kifüggesztve. Az egyik közli, hogy a hivatalos órák d. e. 9—1-ig és d. u. 3—6-ig vannak, a másik pedig, hogy könyvkereskedők és viszont eladók könyveket nem kaphatnak. Csöngetésemre maga az író nyit ajtót. Bemutatkozom, elmondom, hogy olvastam a felhívását és szeretnék vásárolni néhány könyvet. Nagyon udvariasan fogad, bevezet a szobába és biztat, hogy csak egészen nyugodtan keressélek.

— A könyvek nagy részét már elvitték — mondja. Volt vagy 8000 és alig 2000 maradt. Nagyon sok könyvkereskedő is volt itt. Mint a hiénák vetették magukat a könyvekre, de egyet sem adtam el nekik. Az utolsó szavakat már ismert temperamentumával hangosan kitörve mondja.

— Miért adja el tanár úr a könyveket?

— Olaszországba készülök és ahhoz kell a pénz.

Felbátorodva megkockáztatok egy kérdést utazásom és célját illetően, de ő fáradt gesztussal legyint a kezével.

— Nem mindögy, hogy hol van az ember? Ugyanazt csinálhatom itt is. Ha olasz volnék, talán ide vágyakoznék, de mivel magyar vagyok, hát Olaszországba megyek. Körülnézek. A falak mentén végig 4—5 soros könyv-állványok húzódnak, de bizony a legtöbb üresen tátong. Még egy kis asztal és egy szék van a szobában. Nehéz volna csak az íróit felsorolni, azoknak a könyveknek, amelyek még kaphatók. A régi és modern filozofia, természettudomány, történelem, irodalom legkiválóbb reprezentánsai találhatók meg főleg magyar, angol, francia nyelven, de sok a német és olasz is, néhány nagyon régi latin nyelvű könyv is van. Az egyik polcon négyöt, a zsidókérdést tárgyaló könyvet fedeztem fel. Nézegetéseim közben meg-

szólalok — Téves lórekvirálás. Az aradi és aradkörnyéki gazdák nagyszámú küldöttsége kereste fel ma délelőtt dr. Angel István polgármestert. A küldöttség vezetője elpanaszolta, hogy a gáji, ségai és a többi külvárosi közigazgatási hatóságok a gazdától 51 lovat elrekviráltak az őszi hadgyakorlatok céljaira. Elmondotta hogy az őszi munkálatokhoz a gazdáknak nélkülözhetetlenek az elrekvirált lovak és kérte a polgármester közbenjárását, hogy azokat visszakaphassák. A polgármester még a délelőtti folyamán értekezésbe lépett az illetékes katonai hatóságokkal és megtudta, hogy a lovakat a Sannicolaul-mic-en (Kisszentmiklóson) állomásozó tüzérezred számára rekvirálták. A polgármester bejelentette,

szólalok

— Érdekes, hogy a látogatók közül a zsidó intellektuálisok alig 20 százalékkal vannak képviselve, de még inkább ezeknek is fele inkább érdeklődő és nem vásárló. Csak a fajmagyarok keresnek fel, sokan jönnek fel vidékről, Kecskemétre, nagyon sok könyvet adtam el. De hogy a zsidók miért nem jönnek, azt nem értem.

Átmegyek a másik, a harmadik szobába, melyek épp olyanok mint az első. Kis cédulák jelzik, hogy egyes könyvállványok négyöt millióért kaphatók. Az egyik cédula csak a kéziratok jegyzéke. A „Csodálatos élet” 1 millió korona, az „Új magyar ideológia felé” 1 millió, az „Ölj” és az „Élet és Irodalom” egyes elbeszéléseinek vagy cikkeinek ára 200—500 ezer korona között váltakozik. A „Panasz” 2 millió koronába kerül. Megkérdezem, meddig tart a kiadás.

— Nem sokáig — válaszolja. Már nem sok hiányzik ahhoz, a mennyire szükségem van. Ha együtt lesz, akkor a megmaradt könyveket odaadom valamelyik ismerősömnek, a lakást pedig lezárom vagy eladom, mert reflexióm kettő is van. De amint megkezdődnek az előadásaim, beszün tetem az eladást. Még egy negyedik szoba is van, ez annyiban különbözik a többiétől, hogy a közepén egy nagyon egyszerű, a múlt század költőszobáira emlékeztető ágy áll. Néhány kép, egy fotel és két kis asztalka található, meg egy fotel, amelyeken a kéziratok vannak. Bocsánatot kérek tőle, hogy ilyen sokáig zavartam.

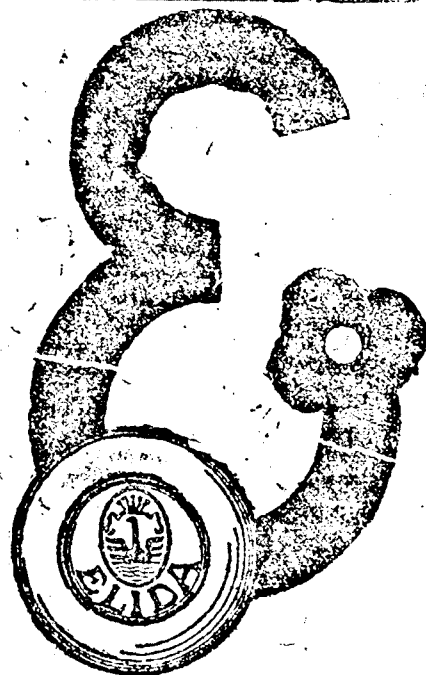
— Nem baj, kérem, csak tessék, bár egy kissé álmos vagyok és le szeretnék fekiidni.

Az uccán megnézem az órám, fél 5, tehát még másfél óra van a látogatási időből. Bár egyórás ottartózkodásom alatt nem volt nála rajtam kívül senki, Szabó Dezső azonban ugylátszik nem vár más látogatót. Legalább elgondolkodhat az időközön, amikor a legolvasottabb magyar íróknak el kell adnia keserves évtizedek alatt összegyűjtött könyvtárát, hogy kivándorolhasson hazájából.

hogy Kisszentmiklós az ujaradi járáshoz tartozik és így a lovakat Zsigmondházaról vagy Ujaradról kellett volna rekvirálniok. A katonai hatóságoknál kijelentették, hogy a polgármesternek írásban kell beadni a kérését a lovak visszaadására vonatkozólag és megígérték, hogy a kérest feltétlenül kedvezően fogják elintézni.

— Szövetségi vizsgálat Németországban. Berlinből jelentik: A szövetségi katonai ellenőrző bizottság által a hadügyminiszteriumban, a különböző vezérkaroknál és katonai egységeknél megjelent vizsgálat minden zavaró incidens nélkül ment végbe.

— A hölgyek csakis Rozsnyay-féle Serail-crémet használjanak.



FÜRDŐSZAPPAN
Világhírű

Lloyd 2278

2653

— **Femetés.** Kubicek Károlyt, az elhunyt temesvári kereskedőt óriási részvét mellett temették el szerdán délelőtt Temesváron. A temetési szertartást Schütz főrabbi végezte és nagyhatású gyászbeszédben bucsúztatta az érdemes elhunytat. — Vermes Ernő a temesvári zsidó hitközség nevében mondott gyászbeszédet.

— **Értesítés.** Az aradi Uránia mozgószínház igazgatósága közli, hogy máától kezdve az előadások hétköznap fél 5, 6, 7 és fél és 9 órakor vasárnap pedig 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor kezdődnek.

— **H. Sziklay Gizi** tánciskoláját Aradon, október 8-án új tanckoln kezdődik kezdők részére.

— **Csoda történt a Hegyalján.** Radó Kálmán offenzívája a Lusztig örökösök ellen, Marslakók bámulatos tapasztalatai Aradon. Egy nap a tehetséges ember életéből. Valamit sugok egy rosszul sikerült randevuról stb. az Erdélyi Élet szenzációs legújabb számából.

— **Legjobb tanít hegedűt,** zongorát dr. Mezey, Zay, Arad, Strada Bratianu 21.

— **Ne felejtse el!** Alois Friedmann urleltársasága Arad, str. M. Horvin (Hunyadi u.) 6 sz. alatt van

— **Orvosi hír.** Dr. Mager Aurél, az aradi bábaképző orvosa, nőgyógyász és szülész, megkezdte rendelőseit Bulevardul General Drágalina (volt Apponyi-körut) 16. sz. alatt. Rendel 3—5-ig.

— **Bartók Béla,** a nagynevű zeneszerző és zongoraművész október hó 9-én, csütörtökön tartja hangversenyét az aradi kulturpalotában. — Jegyek előjegyezhetők Oláh Sándor könyvkereskedésében Arad, Minorita-templom mellett.

— **Orvosi rendelőbe** egy kisaszszony és egy inas felvétetik. Jelentkezni reggel 8—10 Dr. Erdősnél, Strada Eminescu 6.

— **Angol tanfolyam** az aradi kath. főgimnáziumban haladóknak október 13-án d. u. 6-kor, kezdőknek 15-én félhétkor. Havi tandíj 100 lej. Angolból, franciából külön órákat is ad Szóják Rezső tanár.

Jók legyenek gyermekek, mert csak akkor mehetek el vasárnap az aradi Uránia gyermekmatinéjára.

CIRCUS ZOOLOGIC ma, esütörtök este 8¹/₂ órakor tartja megnyitó diszeladását Aradon

P. Stefan Cel Mare (Béla-téren.) Különböző vadállatok és elátrérdű idom tollt fehér vízi bivalya

Pestisanul Testvérek, a világ legnagyobb emberei. Inel Pestisanul 20 éves. súlya 225 kg. Zoe Pestisanul 18 éves. súlya 235 kg.

KÖZGAZDASÁG

2.68.75 a lei Zürichben.

HELYI VALUTAÁRAK. (Október 1.) Francia frank 11, svájci frank 37, dollár 189, dinár 270, soxol 575, lira 8.65, angol font 875. **Kifizetések:** Budapest 400, Bécs 366, Prága 580, Zürich 37, Milano 860, London 870, Páris 1040, Newyork 192, Belgrád 270.

ZÜRICHI NYITÁS. (Október 1.) Amsterdam 202.87.50, Newyork 525, London 2342.50, Páris 27.77.50, Milano 23, Prága 15.50, Budapest 0.0068, Belgrád 7.25. **Bucuresti** 2.66.25, Varsó 0.0001.01, Bécs 0.0074.

ZÜRICHI ZÁRLAT. (Október 1.) Amsterdam 202.60, Newyork

525.12.50, London 2342.50, Páris 27.77.50, Prága 15.65, Budapest 0.0068, Belgrád 7.17.50, **Bucuresti** 2.68.75, Varsó 0.0001.01, Bécs 0.0074.

BUCURESTI TÖZSDEZÁRLAT. (Október 1.) **Kifizetések:** Páris 10.22, London 859, Newyork 191.50, Milano 8.49, Zürich 35, Bécs 0.0027, Prága 5.72, **Valuták:** Napoleon 760, aranyárka 45, légya 1.30, török lira 1.10, angol font 845, francia frank 11, svájci frank 86, lira 8.40, drachma 3.50, dinár 7.70, dollár 191, lengyel marka 0.00035, osztrák korona 0.0027, magyar korona 0.0026, sokot 5.70.

Külföldi kölcsönt remél Románia.

Bucurestibe érkezett a Banca Nationala kormányzója. — Sürgeti a kormány a költségvetés letárgyalását.

(Bucuresti, október 1.) A kormány tagjai ezidőszerint az október 15-én kezdődő új parlamenti ülészak előkészítési munkálataival foglalkoznak. Most állapítják meg végleg azokat a törvényjavaslatokat, amelyek a parlament őszi ülészakán tárgyalásra kerülnek. Ezek a törvényjavaslatok főleg a költségvetési tervvel állanak szoros összefüggésben. A kormány október végén nyújtja be a költségvetést, amelyet sürgősen akar letárgyalatni, mivel novemberben tartják meg a szövetségi adósságok rendezésére vonatkozó konferenciát, amelyen Romániát Bratianu Vintila pénzügyminiszter képviseli. A pénzügyminiszter agyanis jelen akar lenni a költségvetés tárgyalásánál, viszont Románia elsőrendű érdeke fűződik ahhoz, hogy a konferencián Bratianu Vintila képviselje az országot, ezért a kormány úgy határozott, hogy a költségvetést a legrövidebb idő alatt elfogadtatja. A miniszterelnök Karlsbadból való visszatérése után október 10—15-ig több minisztertanácsot tartanak, amelyen megvitatják a parlament elé kerülő törvényjavaslatokat és elkészítik az új ülészakot megnyitó trónbeszéd szövegét.

Oromulu, a Banca Nationala kormányzója tegnap reggel hazaérkezett Londonból. Megérkezése után tanácskozást folytatott a Banca Nationala ügyében, majd megjelent a pénzügyminiszteriumban, ahol hosszasan tárgyalt Bratianu Vintila pénzügyminiszterrel. Délután fogadta a sajtó képviselőit, akiknek hosszabb nyilatkozatban számolt be külföldi utjáról. Min-

denek előtt közölte, hogy azok a hírek, amelyek az ő és Bratianu Vintila pénzügyminiszter között támadt nézeteltérésről szólnak, nem felelnek meg a valóságnak. Bratianu és Oromulu a legteljesebb harmóniában dolgoznak Londonban. Erős a meggyőződése, hogy Románia hamarosan kölcsönhöz jut, annak ellenére, hogy a külföldi pénzpiacot nagyon kimerítette a Németországnak folyósítandó kölcsön. A Viitorul munkatársa ez után kérdést intézett Oromuluhoz, hogy mennyiben fedi a valóságot az A'deverul értesülése, amely szerint Titulescu londoni követet kormányalakítással bízzák meg és az új kabinetben ő veszi át a pénzügyminiszterium vezetését.

A Banca Nationalánál elfoglalt állásom sokkal fontosabb és értékesebb — válaszolta Oromulu — semhogy felcserélném a miniszteri székekkel.

Csütörtök, péntek

Oceán vándora

dráma a nyílt tengeren és egy kétfelvonásos amerikai vigjáték az **Urániában.**

= Mintavásárok Aradon. A Sfatul Negustoresc aradi csoportjának elnöksége a Sfatul választmányát holnap délutánra a Victoria takarékpénztár helyiségébe ülésre hívta össze. Ezen az ülésen kerül szóba a nagyjelentőségű terv, hogy a jövő esztendőből kezdve mintavásárokat rendez Aradon, amely első sorban Arad kereskedelmét és iparát reprezentálja, de különben országos jellegű lesz. A vásárokat a Sfatul a kereskedelmi és iparkamarával, az iparosok szindikátusával és a szőlészeti szindikátussal karöltve rendezné meg. A mintavásárokkal egyidőben rendeznek meg Aradon a különböző egyesületek, amelyek a mintavásár rendezésében részt vesznek, országos vagy legalább Erdélyre szóló kongresszusukat. Ezzel igen sok kereskedelmi és ipari érdekelttség reprezentánsa kerülne Aradra, akik a mintavásár sikerét jelemléttükkel is biztosítanák. A Sfatul aradi vezetősége különben most foglalkozik az október 26-án, a városháza nagytermében megtartandó évi közgyűlés előkészítésével is. A meghívót a

napokban bocsájtják ki. A közgyűlésen fog szóba kerülni az az előadássorozat is, amelyet a Sfatul rendez és amelyek során a közélet legkiválóbb reprezentánsai fognak szakszerű előadást tartani a Sfatul érdekelt tagjai számára.

MOZI

xx Az aradi Uránia mozgó színház zsufolt nézőtér előtt mutatta be az Ocean vándora című modern drámát. — Ezuttal nem a raffinált filmtechnika, hanem a csodálatos szépségű természetes nyílt tengeri felvételek, a film nagyszerű mesés-zívése és a szereplők tökéletes játéka ragadtá magával a nagyszámú közönséget. Zajos tetszés kísérte a filmet megelőző kétfelvonásos vigjátékot. A szenzációs műsor még ma csütörtökön és holnap pénteken kerül vetítésre. Előadások kezdete fél 5 óra, fél 8 és 9 órakor. Pénztári órák d. e. 10—12-ig, d. u. 4 órától.

xx Ma csütörtökön mutatja be az aradi Apolló a „Két lélek” című filmszenzációt. A filmnek pikáns érdekességet ad a főszereplő személye, Eszterházy Agnes grófnő, aki előkelő származása mellett csodálatos szépség. A bájos filmdiva egyik legnagyobb sikerét aratta a „Két lélek” című nagyszabású filmben, amelyet a román királyi család kétszer egymásután nézett meg a bucaresti királyi palotában. Voss Richard regénye után készült a hatalmas film, amelynek meséje megható szerelmi tragédia. A nagyszabású film hét hosszú felvonásból áll és két órási előadások keretében kerül vetítésre. Az előadások kivételesen 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

Ki gyilkolta meg Ciordas belényesi ügyvédet?

Az ügyészi vádlat tizenkét embert vádol a gyilkossággal.

Oradeamare (Nagyvárad), október 1. Az utóbbi évek legszenzációsabb bűnügye az a politikai gyilkosság, amelyet 1919. év végén követtek el Belényesben, ahol ismeretlen tettesek meggyilkolták dr. Ciordas János és dr. Bolchas Viktor ügyvédek. Az akkori zavaros időkben mindenre kiterjeszkedő nyomozás nem indulhatott, azonban az impérium első nyugodtabb hónapjaiban bevezették a nyomozást a két ügyvéd gyilkosainak elfogására.

Tizennyolc gyanúsítottat állítottak elő és vettek őrizetbe 1920-ban. A gyanúsítottak hónapokig fogva voltak a nagyváradai ügyészségi fogházban, míg valamennyit szabadon bocsájtottak. Az eljárás azért tovább folyt ellenük. Ez év tavaszán azután új fordulat állott be az ügyben. Letartóztatták Magos József budapesti kereskedőt, mint dr. Ciordas János gyilkosát. Magos József valóban volt Belényesben 1919-ben, mint egyik katonai osztag számvevő őrmestere. A belényesiek úgy tudják, hogy dr. Ciordast egy főhadnagy gyilkolta meg és ezt a főhadnagyot sejtik Magos Józsefben, aki azóta az ügyesség foglya. Kihallgatásai során — úgy tudjuk — sohasem ismerte be a gyilkosságot. A királyi ügyészség most fejezte be

ez ügyben a vizsgálatot és elkészítették a minden legkisebb részletre is kiterjedő hatalmas vádiratot. A bűnügynek tizenkilenc vádlottja van. És pedig Magos József budapesti kereskedő, akit gyilkossággal és rablással vádolnak. Azonkívül Kozák János a kolozsvári Renner-börgvár tisztviselője, Toma Károly belényesi mézszáros, Kelemen Márton bicalati földműves, Mezei Tamás ditrói gazdálkodó, Szántó Sándor nagy-károlyi tisztviselő, Nicoica Andras kolozsvári szabómester, Bánya György vintuli építész, Miholcz Sándor cesini gazdálkodó, Tótszegi István Meda községbeli gazdálkodó, Orosz János nagyváradai kardalos, Borbáth Lajos cesini gazdálkodó, Bindász János kolozsvári borbély, Fekete Ferenc luncai gazdálkodó, Lax Henrich igazgató a La Roche és Darvas-cégnél Luncan, Klein Mózes munkavezető a La Roche és Darvas-cég luncai telepén, Katz Albert riemi kereskedő és Alexandru Ferdinand CFR hivatalnok, akiket gyilkossággal, rablással és gyújtogatással vádolnak. A főtárgyalás kitzzése most már csak hetek kérdése.

Cenzurat: Prefectura Judetulul.

Felelős szerkesztő:

RÉTHY JÓZSEF.

Szörmebundák

készen és rendelésre

kaphatók

Joanovits Antal szücs

Arad, Bulev. Regina Maria 9.
(Neuman-ház.) Alapítva 1882.

NYILTTÉR.

E rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Mélyen elszomorodott szívvel jelentjük, hogy a forrón szeretett, felejtethetetlen apa és nagyapa

Stern Mór

újr
rövid szünet után, áldásos és tevékeny életének 81-ik évében, folyó évi szeptember 30-án jobblétre szenderült.

Temetése október 2-án délelőtt fél 11 órakor lesz az aradi izr. temető halottas házából. 5595

Béke hamvaival

Arad, 1924. október 1.

Stern Miksa, Ambrus Sándor, fiai
Stern Vilmos, bátyja, Fried Ella, Jánosch Anna, menyel. Stern Zsuzsika, Ambrus Sanyika, Ambrus Jancsika, unokái.

FIGYELEM.

Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy lábgyógyászati működésemet megkezdem. Lábgyógyászati megszüntetését, tnykszemvágást, felelősség mellett vállalom. Egyszeri kezelés után megszűnik a fájdalom, az eredmény biztos. A kezelést bárkinek csak a lakásán vállalom délelőtt 8—12-ig, délután 2—6-ig. Hívásra azonnal jövök. 5592

Szives pártfogást kérek:

HORVÁTH LAJOS

Arad, Str. Dorobantilor (Urbán I.-u.) 3.

2 óras előadás keretében

Két lélek

Voss Richard regénye filmben 7 felvonásban. Bemutatója ma csütörtökön, pénteken és szombaton az aradi

Apollóban
Eszterházy Agnes grófnővel.

Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. 20024

Naponta inditunk futárt Clujra (Kolozsvárra). Magyar és cseh vizumot **Sándor** (volt Kelet) Hirlapiroda, Arad, Btl. Regina Maria 10. Hajós gyógytár mellett. 36 óra alatt szerzünk.

Különleges gyermekfelvételek, női- és férfi portrét, levelezőlapok, utlevélképek a legmodernebb kiviteiben készülnek **Bernstein photo-salonjában** ARAD, (uj Neuman-ház)

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudnivaló az apróhirdetésekről: Az apróhirdetéseket díjat szavak szerint számítjuk. — Minden szó hirdetési ára hétköznap 2 lej 50 bani, vasárnap 3 lej. — Vastagabb betűvel 5 lej, illetve 6 lej. — A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni. — Hirdetéseket d. n. 5 óráig vesszük fel. — Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. — A legkisebb hirdetés ára 10 szög hétköznap 25 lej, vasárnap 30 lej. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetéseket szűvegő, amelyek tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, azt minden egyes esetben megváltoztassa, illetve helyesbítse.

Levelezés.

HÖLGYEIM! Ki hajlandó csalódott, szegénysorsu állami főhivatalnok diszkrét barátja lenni? Az küldje címét bizalommal az Aradi Közlöny kiadóhivatalába „Csak szerelemből” jellegre. 5594

Ellátás.

LIBAZSIRRAL készített ételek havi abonálásra kaphatók Fülöp étteremben, házson kívül is. 5563

Lakás.

KORREKT, jól fizető uriember részére kerestetik 1-2 szobás butorozott belvárosi lakás fürdőszoba használattal. Ajánlatokat „Mérnök” címen Wallinger hirdetője Arad továbbít. 15.095

Alkalmazás.

HELYI ÜGYNÖK kiskereskedőknél bevezetve, fix és jutalékkal felvétetik. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5587

SZAKACSNÓ uszághoz pusztára v. vidékre ajánkozik. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5590

ALKALMAZÁSBA levő fűszerkereskedő segéd, aki utazásban teljesen jártas, három nyelvismerettel, változtatni szeretné állását. Megkeresések „Kereskedő” jellegre Rudolf Mosse (Sándor hirlapirodában) Arad. 10.129

KIFUTÓ fiu felvétetik. Cím Rudolf Mosse (Sándor hirlapiroda) Arad. 10.129

AZONNALI belépésre fiatal, ügyes műszeres detailista segédet teljes ellátással keresek. Cím Rudolf Mosse (Sándor hirlapiroda) Arad. 10.129

IRODISTANÓ, ki a könyvelésben jártas, alkalmazást nyer azonnali belépésre. Cím Rudolf Mosse (Sándor hirlapiroda) Arad. 10.129

INTELLIGENS középkorú nőt keresek 5 éves leánykám mellé, lehetőleg nappali órákra. Németül tudók előnyben. Cím Sugár Károly Arad, Bulev. Regina Maria 2. I. em., ajtó 26. 5576

PERFECT magyar-német-román levelező-könyvelőnőt keresünk azonnali belépésre. Romecar női confectiongyár Arad, Str. Braşianu 3. 5509

Ingatlan.

ALKALMI VÉTEL! Arad belváros közvetlen közelében nagyon szép magánház, 3 szoba, fürdőszoba, zárt folyosó, konyha és mellékhelyiségekkel, villanyvilágítással, nagy udvarral, az egész lakás modern butorokkal teljesen berendezve, elfoglalható lakással. Elköltözés miatt áron alul 550.000 lejért eladó. Cím Rudolf Mosse (Sándor hirlapiroda) Arad. 10.129

ARADON a belvárosban urf ház, elfoglalható 4 szobás modern lakással, kert, gazdasági udvarral, elköltözés miatt sürgősen eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5553

SAROKHAZ, fűszerüzlet, korlátolt italmérés és trafik elárúrással, azonnal elfoglalható 2 szoba, konyha és előszobás lakással, forgalmas helyen, jutányos áron eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5599

ARAD, Strada Grigorie Alexandrescu (Munkácsy Mihály-ucca) 8. sz. alatt azonnal elfoglalható 6 szobás ház eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5549

Üzletek.

SZABÓMŰHELY teljes felszereléssel, próbateremmel és varrósobával együtt a város középpontjában, azonnal bérbeadó. Reflektánsok adják le címüket „Lakás” jellegre az Aradi Közlöny kiadóhivatalába. 5575

VILLANYERŐRE berendezett gyárüzemi teljesen berendezve eladó. Cím: Wallinger hirdetőjében Arad. 15093

Vétel és eladás.

SZÉPIRODALMI könyveket és könyvtárakat minden nyelvben vesz Max Molnár & Co. Arad, a főpostával szemben, saroküzlet. 5282

OLCSÓN kapható 12 személyes ezüst evőeszköz, Biedermayer szalon, antik szekrények, interziás consol-tükör, könyv szekrények, íróasztalok, trimo, szekrények, fotelek, háló- és szalon berendezés, börgarnitúra, 12 személyes étkező servise, kis nutria kabát, télikabátok, scheslon, szőnyegek, festmények, dísz tárgyak, antik török schálak, kézimunka ágyterítő, gramofon, stb. Arad, Strada Consistorului (Batthyány-ucca) 12. I. em. jobb alatt. 1000

ALKALMI VÉTEL! Gyönyörű topolyagyökér hálószobák és amerikai rendszerű fekete könyvszekrények, vadonnatuj állapotban eladók. Antiqua Arad, Piata Mihai Viteazul No. 9. 5584

ELADÓ egy szőnyeg-szővő szék. Arad, Strada Muresianu (Nádor-ucca) 1. 5585

CSALÁDI okok miatt Arad, Calea Sarguna (Varjassy Lajos-ucca) 108. szám alatt minden ingóság eladó. 5591

ÓCSKA, elhasznált Copier-könyvet, fluss-papírt veszünk. „Perfect” Arad, Str. Eminescu. 5596

PALLAS LEXICON, Ferenc József kabát eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5586

BIZOMÁNYBA VESZÉK complete szoba-berendezéseket, butorokat darabszámba, szőnyegeket, ezüst, mü, antik, bronz és dísz tárgyakat, ékszereket, festményeket, fehérneműket, szőrméket stb. — Arad, Strada Consistorului 12. (Batthyány-ucca) I. em. jobb. 1000

NAGY ÜSTHAZ tüsszel, jó állapotban levő fehér gyermek-ágy, jutányos áron eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 900

Laboratorium-szolgá

(nő) felvétetik.

Állami laboratorium Arad, Str. Vulcan (Kazinczy-u.) 15095

No. 2498-1942.

ANUNT.

Se aduce la cunoştinţă celor interesaţi, că Pepiniera Ciala are 15 jug. cad. sfeclă, pe care le dă pentru recoltare în dijmă. Relaţi dă Administraţia Pepinieriei.

Şeful Pepinieriei Ciala:

5588

Lorant.



Butorokat részletre kedvező Garai Károly butor raktárából. ARADON, Calea Banatului (Asztalos Sándor-u.) 5/12. 4945

Friss hal

kapható 5600

LUTTWÁK JOZSEF cégnél, Arad.

Rudolf Mosse 9243.

Bradfordi (Anglia) gyáros keres egy első-rangu

bizományi ügynököt.

Ajánlatok Schuider & Berger hirdetési ügynökséghez Bucuresti, Str. Karageorgievici 9. „BRADFORD” jelige alatt nyujtandók be. 10129

Ezüst tárgyakért

ékszerekért, törmekek arany és ezüstért, müfogakért Igen magas árakat fizet KUN JOZSEF ékszerész Arad, Sulv. Regina Maria



4424

Használt ólom

megvételre kerestetik.

Rudolf Mosse 9248

Obermüller,

mit erstklassigen Fachkenntnissen, mit langjähriger Praxis bei grossen Mühlen und mit guten Zeugnissen, der die rumänische und deutsche Sprachen beherrscht, wird zu einer grossen Mühle nach Bucuresti gesucht, dessen tägliche Erzeugungsfähigkeit 15 Waggenen beschlägt. Wohnung und guter Gehalt. Auskunft gibt: Mühle Olmazu, Bucuresti, Soseana Stefan cel Mare No. 57. 10129

Rudolf Mosse 7015

Tégla

nagyméretű, kitűnő minőségű

cserép

duplafalcos 253. sz. legjobb minőségben, legjutányosabb árban kapható

Pollák Sándor gőztéglagyárában, Aradon.

Ujságmakulatura

5 kgr.-os csomagokban

kapható a kiadóhivatalban

Feltűnően Ujabb küldemények érkeztek a legujabb olcsó árak! Őszi és téli felöltő és ruha udonságokban:

PLESZ

központi női és gyermekfelöltő Kérem a címre naggyáruházába ARAD, a színház hátsó bejáratával szemben. figyelni!!!

Legolcsóbb beszerzési forrás Schutz-nél

Arad, Str. Eminescu 28-30. (Deák F.-ucca).

ahol kizárólag angol és brünni férfi szövetek, szabókellékek állandó nagy raktára.